

КАРТА
СВІТУ

Умберто ЕКО

НОМЕР НУЛЬ

Роман

Харків
«ФОЛІО»
2015

I

Субота, 6 червня 1992, 8-ма ранку

Цього ранку вода з крана не текла.

Кхи, кхи, ніби немовля двічі відригнуло, а потім — нічого. Я постукав у сусідчині двері: у їхній хаті нічого не зламалося. Може, ви головний вентиль перекрили? — питає. — Хто, я? Та я гадки не маю, де він є, адже мешкаю тут недавно, додому повертаюся лише увечері. Святий Боже, та хіба ж від'їжджаючи на тиждень, не перекривають воду та газ? Я — ні. Оце так недбалість, впустіть, дайте-но я покажу.

Вона розчинила дверцята під мийкою, щось відкрутила, і вода потекла. Бачте? Ви закрили ручку вентилля. Даруйте, я такий неуважний. А, ваш брат — *single. Exit*¹ до сусідки, вона вже теж англійською розмовляє.

Нерви мої в порядку. Полтергейсту не існує, хіба у кіно. І я не сновида, бо навіть якби й був, то все одно не знав би про той вентиль, інакше б відкрутив його прокинувшись, адже у душі вода протікає, а так можна всю ніч очей не стулити, слухаючи, як падає крапля за краплею, як у отій Вальдемоссі².

¹ Хід.

² Містечко в Іспанії. Перебуваючи там восени, Шопен написав п'єсу «Краплі дощу».

Я й справді часом просинаюся, підводжуся з ліжка та йду причиняти двері у лазничку та двері між спальнею та сіньми, щоб не чути того бісового крапання.

Як на мене, справа не в електроконтактах (адже ручку вентиля — і це впливає із самого слова — повертають рукою), і то не через мишу, бо якби вона там і прошмигнула, їй би не стало сили повернути ту штукенцію. Вентиль — залізне коліщатко, як робили колись (у цьому помешканні все виготовлялося щонайменше років п'ятдесят тому), та ще й зіржавіле. Отож без руки не обійтись. Такої, як у людини. І у мене немає громовідводу, який би прислужився, щоб залізки у розчинене вікно, як орангутанг з вулиці Морг¹.

Поміркуймо. Кожен наслідок має свою причину, принаймні так кажуть. Відкидаємо, що це було диво, адже не бачу причини Богові переїматися моїм душею, тим паче, що у нього й з Червоним морем клопоту вдосталь. Отже, у цілком природного наслідку є цілком природна причина. Учора ввечері, перед тим як лягти спати, я випив пігулку «Стилнокса», снодійного, запивши її склянкою води. Тому на той час вода ще була. А сьогодні вранці вже її не було. Таким чином, Ватсоне, вентиль повернули вночі — і повернув його не ти. Хтось — чи їх було декілька? — вчора побував у моїй оселі і, боячись, що мене розбудить не стільки шум, який вони зчинили (а хода у них була дуже м'яка), як не перекритий до кінця душ, який навіть їх роздратував, а може, вони ще й дивувалися, чому те крапан-

¹ «Убивство на вулиці Морг» — оповідання письменника-романтика Едгара Аллана По, яке вважають найпершим детективом у літературі. Головним убивцею виявився орангутанг, що втік від хазяїна.

ня мене не будить. Тим часом, незворушні, зробили те, що зуміє зробити навіть моя сусідка — перекрили воду.

А що дали? Книжки — у своєму звичному безладі, якби їх тут сторінка за сторінкою переглянули секретні служби хоч півсвіту, я б нічого не помітив. Перевіряти шухляди чи шафу біля вхідних дверей — даремна річ. Якщо вони хотіли щось знайти, то на сьогодні лишилася лише одна річ — попорпатися у комп'ютері. Може, щоб не гайнувати часу, скопіювали все, що там є, й повернулися додому. І вже на цей час, передивившись документ за документом, уже знають, що у комп'ютері не було нічого, що їх би зацікавило.

А що вони сподівалися знайти? Очевидно — тобто немає ж іншого пояснення, — що шукали вони щось, що стосувалося газети. Вони ж не дурні, мабуть, збагнули, що я, певно, занотовую все, що ми робимо у редакції, — а отже, якщо я у курсі справ Брагадочо, я ж, мабуть, все десь записав. А зараз, мабуть, уже збагнули все, як є: що я все записую на дискету. Певна річ, що допіру вони навідалися й у мій офіс, але дискет там не знайшли. Таким чином, вони саме доходять висновку (щоправда, тільки зараз), що я, певно, ношу їх при собі у кишени. Ох ми й телепні! — кажуть вони про себе, — тепер ще й у кишнях у піджаку доведеться порпатися. Телепні? Падло. Якби хитрунами були, то не скінчили б тим, що роблять таке брудне діло.

Тепер вони повторять спробу, принаймні допоки не вкрадуть лист, влаштують, щоб на мене на вулиці напали кишенькові злодії. Тому, перш ніж вони спробують знову, треба якнайшвидше відправити дискети листом до запитання, а потім, як буде

на часі, забрати їх. Та що за дурниці мені на думку спадають, тут уже знайшовся один труп, а Сімей вже наклав п'ятами. Їм же навіть не треба знати, чи я знаю, й що саме знаю. Про всяк випадок зламають замок, та й по всьому. Не піду ж я заявляти у газету, що про ту справу нічого не знав, бо лише коли скажу, що нічого не знав, покажу, що знав про неї.

Як я втрапив у таку халепу? Гадаю, у всьому винен професор Ді Саміс та те, що я знаю німецьку.

Чому мені спав на думку професор Ді Саміс та випадок, що трапився сорок років тому? А тому, що я завжди був переконаний, що це через професора Ді Саміса я так і не отримав диплом, а у цій халепі опинився тому, що так і не закінчив університет. Зрештою, Анна покинула мене по двох роках шлюбу, адже, як вона сама казала, я маю рефлекс невдахи, — грець його знає, що я їй колись наплів, щоб причарувати.

Я так і не отримав диплом, бо знав німецьку. Моя бабця родом з Південного Тіроля¹, тому вона змалку навчила мене цієї мови. З самого першого курсу в університеті я почав перекладати книжки з німецької. На той час знання німецької мови вже вважали фахом. Читали й перекладали книжки, які інші не розуміли (але які на той час вважали важливими творами), а платили за переклад на німецьку краще, ніж за французьку чи навіть англійську. У наш час, мабуть, те ж саме з тими, хто знається на китайській чи російській. Отож або ти з німецької перекладаєш, або отримуєш університетський диплом — перше й друге разом — зась. Та й коли пе-

¹ Автономна провінція Больцано, або Південний Тіроль — територія, де здавна більш як вісімдесят відсотків — німці.

рекладаєш — сидиш удома у теплі-добрі чи на свіжому повітрі, у капцях, та ще й на додачу пізнаєш цілу купу усіляких цікавинок. То чому пертися на лекції в університет?

Знехотя я записався на курси німецької. Вчитися, мабуть, доведеться небагато, казав я собі, я ж і так усе знаю. Світочем на той час був професор Ді Саміс, який, як казали студенти, створив таке собі орлине гніздо у чарівливій бароковій будівлі, де, зійшовши сходами, виходиш у велику галерею. З одного боку була панорама інституту Ді Саміса, а з іншого — актовий зал, як пишномовно називав те місце сам Ді Саміс, — аудиторія, у якій вміщалося з півсотні учнів. В інститут можна було заходити лише у в'єтнамах. Біля входу їх було вдосталь для асистентів та двох чи трьох студентів. Той, кому бракувало в'єтнамок, чекав своєї черги надворі. Все навколо було повосковане, гадаю, і картини на стінах — теж. І обличчя у страшенно старих асистентів, які ще за доісторичних часів чекали своєї черги потрапити на кафедру.

В аудиторії було височезне склепіння та готичні вікна (ніколи так і не збагнув, звідки вони у бароковій будівлі) і зелені вітражі. У слухний час — о першій чотирнадцяті професор Ді Саміс виходив з інституту, слідом за ним, за метр оддалік, ступав підстаркуватий асистент, а за два метри — молодші асистенти, яким десь під п'ятдесят. Підстаркуватий носив професорові книжки, а молодші — професорові програвач, — у ті часи програвачі були ще громіздкі й скидалися на «Ролс-ройс».

Ді Саміс проходив десяток метрів від інституту до аудиторії, ніби там не десять метрів, а всі двадцять: не прямував,